

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ФОРМА ІНТЕГРАЦІЇ ДО РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Посилення глобалізаційних процесів є важливою передумовою зародження транскордонного співробітництва між сусідніми державами та регіонами зі спільним кордоном. Це у свою чергу, створює нові можливості для активізації економічної активності прикордонних територій та підвищення рівня їх конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях. Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль у розвитку суміжних територій навколо державного кордону. Зазначена співпраця позитивно відображається на розвитку економіки, соціокультурної сфери, освіти та інших сферах суспільного життя в процесі інтеграції до регіонального та міжнародного економічного простору.

Відповідно до українського законодавства, «транскордонне співробітництво - спільні дії, спрямовані на встановлення та поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних і інших відносин між суб'єктами й учасниками таких відносин в Україні і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством» [1].

Соціально-економічні реформи в Україні в більшості своїй залежать від ефективного використання переваг поділу праці, спеціалізації регіонів та поєднанні їх особливостей та пріоритетів, які визначає держава у стратегічному плані. Транскордонне співробітництво є потужним інструментом регіональної політики України та джерелом додаткових ресурсів для зміцнення національного господарства та сталого розвитку. Крім того, завдяки такої форми співробітництва можна ефективно вирішувати спільні проблеми прикордонних територій України та суміжних держав, що у свою чергу буде відображатися на інтеграції України до європейського простору.

Транскордонне співробітництво в Україні має значні потенціальні перспективи та можливості для розвитку. Зокрема, в цьому контексті особливої уваги заслуговує західний кордон України, який є східним кордоном Євросоюзу та межею для входження країни у соціально-економічні процеси європейського життя. Західний кордон дає можливість Україні раціонально використовувати своє географічне положення для подальшого розвитку транскордонного співробітництва – від найпростіших її форм, які тривають вже достатньо часу, до більш розгалужених та складних зв'язків, що формують простір для інтеграції.

З початку XXI ст. в Україні відбувається поширення та становлення ініціатив та проектів, спрямованих на збільшення мобільності взаємовідносин України з сусідніми країнами, зокрема Європейського Союзу. Для сприяння такій взаємодії на прикордонних територіях створювалась та розвивалась прикордонна інфраструктура, яка є важливим елементом для успішної реалізації запланованих проектів, розширюються можливості для прямих транспортних зв'язків між територіями. Водночас з цим, інтеграції сприяє (та підтверджує її) збільшення обсягу пасажирських та вантажних перевезень між Україною та країнами Європейського Союзу Також, внаслідок створення прикордонної інфраструктури. Все виступає запорукою зміцнення торговельно-економічних та інших відносин між країнами. Прикладом успішного впровадження державної регіональної політики щодо збільшення фінансування транспортної інфраструктури є «Митний експеримент», який проводився у 2017-2018 рр. Це дозволило отримати додаткове фінансування для реконструкції та ремонту автодорожньої інфраструктури України і підвищити якість дорожнього покриття, забезпечити безпеку автомобільного руху прикордонними територіями.

Програми транскордонного співробітництва є один з основних шляхів підтримки сусідніх країн Європейським Союзом, оскільки відкривають безліч можливостей для органів державної влади та місцевого самоврядування тих країн, які залучаються до їх реалізації. Зокрема:

– надається можливість вивчити та практично застосувати правилам ЄС, які визначені для реалізації проектів. Це стосується приведення нормативно-правових актів та законодавства до певних європейських правил, що вимагає тривалого часу для адаптації інституційних одиниць та нормативно-правових актів тощо;

– програми транскордонного співробітництва змінюють межі співпраці, дозволяють знайти нові контакти на шляху до входження України до Європейського Союзу;

– програми відіграють важливу роль у сфері фінансів, оскільки на їх реалізацію виділяються фінансові ресурси з Європейського Союзу, які використовують за призначенням. Це розширює можливості фінансування конкретних проблем регіону.

Загалом регіони України знаходяться в однакових правових умовах для розвитку співпраці з Європейським Союзом на своїх прикордонних територіях, оскільки вони прописані в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Державній стратегії регіонального розвитку–2020 та Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки, а рівень узгодженості положень цих документів зі стратегіями регіонального розвитку можна вважати задовільним.

У 2016 р. Кабінет Міністрів України затвердив постанову з державної програми розвитку транскордонного співробітництва на період 2016-2020 рр. Даною програмою визначаються завдання та цілі подальшого розвитку транскордонного співробітництва в Україні, встановлюються організаційно-правові механізми та інструменти для досягнення цілей такого співробітництва відповідно до Стратегії та регіональних стратегій розвитку прикордонних регіонів України. В цій програмі зазначається, що Україна має співпрацювати з Білоруссю, Словаччиною, Румунією, Угорщиною, Польщею, Російською Федерацією, Молдовою [2]. Для прикладу, програма Транскордонного Співробітництва «Польща-Білорусь-Україна» діє у рамках Європейського інструменту сусідства (ЄІС). Діяльність ЄІС спрямована на підтримку сталого розвитку на території зовнішніх кордонів Європейського Союзу, допомогу у вирівнюванні якості життя та добробуті населення прикордонних територій та вирішенні спільних проблем через кордони. Ця програма передбачає чотири основні програмні цілі: підтримка місцевої культури та охорона історичної спадщини; покращення доступності регіонів, розвиток надійного та стійкого до кліматичних впливів транспорту, комунікаційних мереж і систем; підтримка розвитку охорони здоров'я та соціальних послуг, вирішення спільних проблем безпеки; покращення управління кордонами та охорона кордонів, управління безпекою, мобільністю та міграцією [3].

Перший період реалізації програми відбувався у 2004-2006 рр. – у Польщі на той час проекти фінансувались Європейським фондом регіонального розвитку, а у Білорусі та Україні - програмою Європейського Союзу на допомогу новим незалежним державам Східної Європи і Центральної Азії в перехідний період (TACIS). У 2007-2013 рр. фінансування було суттєво збільшено – до 170 млн. євро, що дало змогу реалізувати 117 проектів. У програмному періоді 2014-2020 рр. національні та регіональні потреби вирішуються у сферах захисту довкілля, культури, охорони здоров'я та безпеки. За бюджетом, цей період є найбільшою програмою ЄІС на сухопутних кордонах ЄС (понад 170 млн. євро на реалізацію 167 проектів) [3].

У 2020 р. Кабінет Міністрів України видав проект постанови «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки». Ця програма спрямована на виконання Закону України «Про транскордонне співробітництво», а також викликана завершеннями програм розвитку на 2016-2020 роки [4].

Сучасна ситуація з розвитком транскордонного співробітництва України зумовлена багатьма на розвиток прикордонних територій України та визначатимуть її коротко- та середньострокове майбутнє. Головною практичною цінністю євро регіонального співробітництва є підвищення рівня життя населення, економічної потужності прикордонних територій, створення транскордонного інтегрованого економічного регіону, зміцнення економічного потенціалу країни, що в свою чергу призводить до подальших прямих та опосередкованих впливів. Таким чином, налагодження подальшої співпраці в даному напрямі забезпечить швидшу інтеграцію України до європейського простору.

Література:

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» №2515-III від 04.09.2018. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004. № 45. ст.499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> (дата звернення: 30.03.2021).

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки» №554 від 23.08.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.03.2021).

3. Програма Транскордонного Співробітництва Польща – Білорусь - Україна. URL: <https://www.pbu2020.eu/ua> (дата звернення: 30.03.2021).

4. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки». URL: <https://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/elektronni-konsultatsiyi-z-gromadskisty/proekt-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrayiny-pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-programy-rozvytku-transkordonnogo-spivrobotnyctva-na-2021-2027-roky/> (дата звернення: 30.03.2021).